

URTX

EL QUE EL VENT S'ENDUGUÉ AL RACÓ DELS RECORDS

Joan Civit Esmatges

EL QUE EL VENT S'ENDUGUÉ AL RACÓ DELS RECORDS

Abstract

Costumbres y tradiciones, desaparecidos, de la vida diaria en la localidad de Linyola (el Pla d'Urgell) durante buena parte del siglo pasado.

Everyday customs and traditions, now lost, from a good part of the last century, from Linyola, a village in the Pla d'Urgell district.

Paraules clau

Segle xx, costums, tradicions, vida quotidiana, Linyola, el Pla d'Urgell.

En aquest treball que a continuació transcrivim ens hem proposat citar totes aquelles coses que en menys de mig segle han passat a esdevenir història en la majoria de pobles de la nostra comarca: el Pla d'Urgell. Segurament ens en deixarem moltes, però la nostra intenció és donar un reflex panoràmic de com l'home en el transcórrer del temps va canviant constantment els seus costums i la seva manera de viure, fixant sempre com a punt de mira: el progrés.

Oficis desapareguts

Carreter, guarnicioneres, fargaire, esquilador, sastre, vigilant de nit (sereno).

Costums i altres coses desaparegudes

- Les bodes abans de l'albada (era freqüent casar-se a les dues o les tres de la matinada).
- Portar l'extremunció als malalts i moribunds públicament.
- Matar jueus (simbòlicament) el Dijous Sant davant dels temples.
- Les pregàries imprecant la pluja.
- Les processons, els septenaris i les Santes Missions.
- La sotana dels mossens i la mantellina de les dones.
- La missa en llatí i d'esquena al poble.

Portada: Paco Majoral.

Fotografia: Joan Civit.

Fotografia:
"Guia del Cristià".

- Els comediant nòmades ("zíngaros").
- Els barrats de camps de futbol amb sisques.
- Les mares, portant entre el braç els seus fillets. Actualment els cotxets supleixen la més bella estampa de la dona-mare.
- Portar rigorosament dol per la defunció del pare, la mare, el marit, el fill, la filla, o bé el germà o la germana (avui en dia escasses famílies segueixen aquest costum).
- La construcció de cases i magatzems amb tàpia de terra.
- Els partits de futbol de la Festa Major amb l'actuació de famoses figures de grans clubs.
- L'arranjament de paraigües per algun vianant.
- El transport de viatgers en diligències tirades per cavalls.
- El costum d'anar a col·locar als camps sembrats de cereals branquetes d'olivera prèviament beneïdes el dia de Sant Pere Regalat (13 de maig), i així estiguessin guardats contra les tempestes i pedregades.
- Recollir set pedretes el dissabte de Glòria, a migdia, quan voltejaven les campanes.
- La benedicció dels animals de llaurança el dia de Sant Antoni Abat (17 de gener).
- Tirar caramels, cèntims, petites joguines, entre altres coses, després de la cerimònia.
- Els captaires (n'hi havia molts; diàriament trucaven a la porta, mitja dotzena com a mínim).
- Els pregons municipals on l'agutzil tocava la trompeta pels carrers més cèntrics de la població.
- Els carrers plens de fang a l'hivern i de pols a l'estiu.
- La matança del porc a la via pública.
- La venda de castanyes i cacauets pels bars i sales de cinema.
- Els embriagats rodant pels carrers.
- Els jocs dels nens: baldufa, frèndit, patacons, cromos.

Fotografia cedida per
Ignasi Martí.

del bateig d'un infant, mentre el campaner tocava les campanes segons la quantitat de diners que els pares i padrins de la criatura li havien donat com a propina. En aquests moments val a dir que tothom era feliç, els que tiraven des del balcó del nou nat, com la quitxalla que recollia a baix al carrer.

- Rentar la roba en els rentadors públics.
- Les bastides dels paletes amb pals clavats a terra i els taulons i bigues subjectats amb cordes. (ara són metàl·lics i de fàcil construcció).
- La mòlta d'olives mitjançant el concurs d'animals.
- La veu del sereno donant el comunicat meteorològic i també les hores durant el passeig nocturn pels carrers i barris de la població. Aquest empleat municipal també s'encarregava d'acompanyar les persones que, de nit, necessitessin el metge o bé a la llevadora.
- El costum de llevar-se molt d'hora els homes del camp.
- El jugar a "todos" de les nenes.
- Imposar el "sal i ou" pel rector del poble a la porta principal de cada casa el dissabte de Glòria. Les mestresses aleshores donaven ous als escolanets.
- Piar els raïms amb els peus damunt dels cups.

Fotografia: Joan Civit.

Fotografia:
Joan Carles Civit

Fotografia cedida
per M. Pilar Rosell.

- Les entrades de les cases plenes de carbasses, d'arceigs...
- L'empacatge de l'alfals a la via pública, mitjançant premses accionades pels homes, amb les paques apilades als carrers.
- Les monedes de cinc, de deu i de vint-i-cinc cèntims de pesseta.
- Les vigílies de Carnaval els joves passaven per les cases a demanar aliments per organitzar els clàssics tiberis d'aquella festa. Se'ls donava conills, ous, oli...
- La peça de vestir anomenada "mussa". S'assemblava a la bata de pintor i era de color negre.
- La compra-venda de pells de conills a canvi d'agulles, fil de cosir, imperdibles, entre altres coses.
- La compra-venda d'endergues vells: espadenyes, sacs, ferradures..., a canvi de taronges, patates, sal mandarinès... Ambdues coses eren realitzades per persones ambulants conegudes pel seu peculiar estil i per la seva manera de fer els seus pregons, anunciant les mercaderies a plena veu. Qui no recorda, per exemple, a en "Pere-ganso", de Mollerussa, cridar amb la seva veuassa: "Doneees, sal, taronges, patates, tot a canvi de draps i ferro vell!!!".
- La venda de sardina i peix fresc als carrers.

Fotografia: Joan Civit.

Fotografia: Pla.

Fotografia cedida
per Ignasi Martí

**Diferents models de
l'empacament i
recollida actual de
l'alfals.**

Fotografia: Joan Civit.

Fotografia:
Jaume Calafell.

- El que les dones portessin menjar a les deu del matí als seus marits, fills o mossos que eren a treballar al camp.
- L'ús de faixes d'estam de color negre per part dels homes del camp i de color blanc, els paletes.
- Els enllustradors de calçats ("l'limpiabotas"), que passaven pels cafès el dies de Festa Major, on era habitual veure a aquests homes dedicar-se a netejar les sabates de joves o de gent gran amb la seva peculiar gràcia. La majoria ho feien cantant cançons populars.
- Donar la "bola" als gossos abandonats o que no duïen el morrió. Això és realitzava per evitar el mal de ràbia, malaltia que varen transmetre més d'algun cop.
- Les curses ciclistes pel nucli urbà de la població com a número extra de la Festa Major.
- La caça de pardals o altres ocells mitjançant paranyes o bé amb fona.
- L'estrena de vestits de sastre per part dels nois i vestits per part de les noies els dies de la Festa major, així com abrics per la Puríssima o per Nadal.
- Festejar a les noies pels carrers i places del poble (ara l'automòbil i els llocs de divertiment supleixen els primers).
- El vel negre que portaven les vídues.
- Cantar coples o altres cançons mentre es realitzaven les tasques campestres, com per exemple: la recollida d'ametlles o olives.
- Matar coloms a les firetes de la Festa Major. Era tradicional que durant aquell dies vinguessin uns homes que es dedicaven a aquest joc, el qual consistia a matar a un colom mitjançant tres pedrades. Qui ho

Ciclistes participants a una carrera a la plaça Planell de Linyola.

Fotografia: Joan Civit.

Treballadors, batent el blat, com antigament.

Fotografia cedida per Francesc Farré.

Recollida actual del cereal.

Fotografia: Joan Civit.

Diferents models de llaurança de la terra, abans amb mules. Actualment amb tractor.
Fotografies d'arxiu.

Dos models de picaporta.
Fotografia: Joan Civit.

aconseguia es quedava amb la peça, i qui no, perdia els diners que s'hi havia jugat i se'ls embutxacava, lògicament, l'amo de l'indefens colom.

- Les "planyideres". (Dones llogades perquè ploessin en els enterraments de la gent adinerada).
- El picaporta, avui en dia substituït pel timbre.
- Les dides. (Aquelles dones que després d'haver alletat al seu fill encara els que-

dava llet per oferir als infants d'altres mares, les quals havien emmalaltit o bé no en tenien suficient).

- La recollida manual dels productes del camp; actualment tot està mecanitzat.
- L'animal tirant del "carro dels morts".

Aquí posem punt i final, amb la ferma creença que aquesta llista podria continuar omplint molts més espais, però com que tots els extrems són dolents preferim dir prou.